

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie ze skargi dłużnika na czynność komornika w sprawie egzekucyjnej o świadczenie pieniężne, prowadzonej przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym na skutek zażalenia dłużnika od postanowienia Sądu Rejonowego z 26 czerwca 2014 r.

Czy zażalenie wniesione w terminie tygodniowym od doręczenia stronie skarżącej postanowienia bezpośrednio do sądu drugiej instancji właściwego funkcjonalnie, jest zażaleniem wniesionym z zachowaniem ustawowego terminu określonego w art. 395 § 2 kpc ?

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 26 czerwca 2014 r. Sąd Rejonowy w O. odrzucił zażalenie dłużnika od postanowienia tego Sądu oddalającego skargę na czynność komornika. Sąd Rejonowy w uzasadnieniu podał, że zażalenie do właściwego sądu wpłynęło po terminie, choć do sądu drugiej instancji – w ostatnim dniu terminu. Sąd Rejonowy powołał tu postanowienie Sądu Najwyższego z 20 marca 2014 r., II CZ 107/13.

W zażaleniu od tego postanowienia dłużnik podał, że zażalenie zostało złożone do niewłaściwego sądu, ale merytoryczne zażalenie zostało złożone w terminie i w związku z niezrozumiałymi nowymi procedurami wniósł o przyjęcie zażalenia i nadanie mu biegu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Rozpoznając zażalenie Sąd Okręgowy, po analizie orzecznictwa i poglądów doktryny, powziął wątpliwości co do tego, czy również do zażalenia, jako drugiego obok apelacji, środka odwoławczego, będzie miało zastosowanie uregulowanie zawarte w art. 369§3 kpc, wprowadzone do kodeksu postępowania cywilnego ustawą

z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2011.233.1381) z dniem 3 maja 2012 r.

Wskazać należy, że w polskiej procedurze cywilnej istnieją dwa środki odwoławcze: apelacja i zażalenie, obydwie o charakterze dewolutywnym (art. 395§2 kpc jest wyjątkiem od zasady), zatem regulacja co do sposobu ich wniesienia winna być, jak się wydaje, zbliżona, a przede wszystkim czytelna.

Analiza treści przepisów dotyczących zażalenia wskazuje, że w przeciwieństwie do innych środków zaskarżenia, takich jak skarga kasacyjna (art. 398⁵§1 kpc), czy skarga na czynności komornika 767§1 i 2 kpc), czy też środka odwoławczego – apelacji (art. 369§1 kpc), ustawodawca nie wskazał wprost, do którego sądu wnosi się ten rozważany środek odwoławczy. Z treści art. 394§1 kpc wynika jedynie, że zażalenie przysługuje do sądu drugiej instancji, z kolei przepis art. 394§2 kpc określa tylko termin do wniesienia zażalenia. Nie jest spornym ani w doktrynie, ani w orzecznictwie, że zażalenie cechuje się co najwyżej średnim stopniem sformalizowania oraz, że przepisy rozdziału 2 działu V tytułu VI księgi pierwszej części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego nie regulują w pełni postępowania dotyczącego tego środka odwoławczego, stąd istotnym jest przepis art. 397§2 kpc.

Jednocześnie doktryna (komentarz do kpc LexisNexis pod redakcją Małgorzaty Manowskiej, wydanie 2, Warszawa 2013, str.657), przedstawia stanowisko, że przepisy o apelacji stosuje się tylko do już toczącego się, na skutek zażalenia (art. 397§2 kpc w kontekście art. 397§1 kpc) postępowania zażaleniowego, zatem uregulowanie zawarte w art. 397§2 kpc dotyczyć może jedynie sądu drugiej instancji i, w związku z tym, przepisy odnoszące się do apelacji nie mogą dotyczyć ani wymagań formalnych zażalenia, ani terminu do jego wniesienia. Stanowisko takie można wywieść także z postanowienia Sądu Najwyższego z 10 listopada 2005 r., w sprawie III CZ 86/05 stwierdzającego, że skoro odesłanie z art. 397 § 2 kpc o odpowiednim stosowaniu przepisów dotyczących postępowania apelacyjnego odnosi się do "postępowania zażaleniowego", nie można rozciągać go na wymagania formalne dotyczące konstrukcji samego zażalenia ani na skutki uchybienia tym wymaganiom. Nie można jednakże z tego wywieść wniosku, iż stanowisko to dotyczyć ma także sposobu wniesienia zażalenia.

W orzecznictwie wprost pojawia się odniesienie do art. 370 kpc w zw. z art. 397§2 kpc (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 22 lutego 2006 r., III CZP 6/06, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie, I ACz 1220/12, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, I AUz 86/12). Nadto, przyjętym i niekwestionowanym, w pełni aprobowanym, także wynikającym z orzecznictwa i stanowiska doktryny, jest wnoszenie zażalenia do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie, badanie przez sąd pierwszej instancji (*sąd a quo*) terminowości oraz spełniania wymogów formalnych i fiskalnych tego środka odwoławczego, uzupełnianie braków w tym zakresie, a także, w konsekwencji, odrzucanie zażalenia nieopłaconego, niedopuszczalnego, wniesionego z przekroczeniem terminu, czy też zażalenia, którego braki formalne nie zostały uzupełnione. Jako podstawa prawna odrzucenia zażalenia z ww. powodów wskazywany jest przepis art. 370 kpc w zw. z art. 397§2 kpc. Nie ulega też wątpliwości, że na taki tryb postępowania wskazują przepisy art. 395§1 i 2 kpc oraz art. 396 kpc oraz, że jest on oczywisty biorąc pod uwagę sprawność i ekonomikę postępowania. Dlatego też należy uznać, że podstawą odrzucenia zażalenia przez sąd pierwszej instancji w wyżej opisanych przypadkach będzie przepis dotyczący apelacji (art. 370 kpc) stosowany odpowiednio do zażalenia, na mocy art. 397§2 kpc. A to z kolei pozwalałoby na przyjęcie, że sformułowanie zawarte w art. 397§2 kpc „do postępowania toczącego się na skutek zażalenia” odnosi się także do kwestii braków formalnych, opłaty, dopuszczalności, jak i terminowości zażalenia. Powyższe rozważania powinny więc prowadzić również i do takiego wniosku, że i przepis art. 369§1 kpc miałby zastosowanie do zażalenia i winno być ono wnoszone do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie (tak, np. Bogdan Bładowski, „Zażalenie w postępowaniu cywilnym, Zakamycze 1997, str. 99). To zaś musi również oznaczać, że i przepis art. 369§3 kpc winien być stosowany do zażalenia. Potwierdzać tę tezę, jak się wydaje, może też uzasadnienie do uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 15 maja 2013 r., III CZP 91/12, w której to Sąd Najwyższy rozważał kwestię skierowania zażalenia do niewłaściwego sądu odwoławczego i wskazał, że „brak ustawowego uregulowania sytuacji polegającej na skierowaniu środka zaskarżenia do niewłaściwego sądu nakazuje rozważenie, czy możliwe jest rozwiązanie wynikającej z tego trudności w drodze odpowiedniego zastosowania konkretnego przepisu postępowania. Przepisem, który można brać pod uwagę, nie jest art. 369 § 3 k.p.c., odnosi się on bowiem do czynności mającej wpływ na zachowanie terminu do zaskarżenia orzeczenia i dotyczy technicznej strony

wniesienia środka odwoławczego do sądu który wydał zaskarżone orzeczenie, co jest związane z obowiązkami tego sądu podjęcia czynności w ramach postępowania międzyinstancyjnego. Jest to czynność innej rangi niż skierowanie środka odwoławczego do sądu właściwego do jego rozpoznania, co ma odzwierciedlenie także w ustawowym określeniu czynności sądu jedynie jako "przesłanie" apelacji do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie". Rozważał zatem, co do zasady, możliwość zastosowania art. 369§3 kpc do zażalenia.

Stanowisko co do zastosowania art. 369§3 kpc do innych środków zaskarżenia, na tle wniesienia skargi kasacyjnej wniesionej bezpośrednio do Sądu Najwyższego, zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20 marca 2014 r. i stwierdził, że art. 369§3 kpc nie określa ogólnego sposobu postępowania w przypadku wniesienia środka zaskarżenia bezpośrednio do niewłaściwego sądu, lecz jedynie szczególny przypadek w postaci wniesienia apelacji bezpośrednio do sądu drugiej instancji, a zgodnie z zasadą, iż wyjątki w prawie nie powinny być interpretowane rozszerzająco, przepis ten nie odnosi się do innych niż apelacja przypadków wniesienia środków zaskarżenia do sądu niewłaściwego (II CZ 107/13). Stanowisko to odnosić się więc musi również do zażalenia, które jest środkiem zaskarżenia. Oczywistym przy tym jest, że przepis art. 398⁵§1 kpc wyraźnie stanowi, że skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie i że w tym przypadku Sąd Najwyższy nie jest sądem drugiej instancji. Podobnie, co do skargi kasacyjnej wniesionej bezpośrednio do Sądu Najwyższego, wypowiedział się ten Sąd w postanowieniu z 20 lutego 2014 r., I CZ 6/14.

Wskazać też należy, że sąd drugiej instancji został uznany za niewłaściwy w sytuacji wniesienia zażalenia bezpośrednio do tego sądu w postanowieniu Sądu Najwyższego z 16 marca 2012 r., IV CZ 115/11, jednakże orzeczenie to zapadło przed wprowadzeniem do procedury cywilnej przepisu art. 369§3 kpc. Niewłaściwość jednak sądu drugiej instancji nie budziła i nie budzi wątpliwości.

W „Systemie Prawa Procesowego Cywilnego – Środki zaskarżenia. Część 1”, pod redakcją naukową Jacka Gudowskiego, Lexis Nexis (str. 470-471, 474-475) wyrażono z kolei pogląd, że termin do wniesienia zażalenia uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniesie zażalenie do sądu drugiej instancji i że w takiej sytuacji znajduje zastosowanie norma art. 369§3 kpc, mimo, że nie jest to prawidłowy sposób wniesienia zażalenia. Przedstawiono tu stanowisko, zbieżne z uzasadnieniem projektu do zmian kodeksu postępowania cywilnego

obowiązujących od 3 maja 2012 r. (druk nr 4332 – Sejm RP), że strona nie powinna ponosić ujemnych konsekwencji związanych z wniesieniem zażalenia do sądu funkcjonalnie niewłaściwego, jednak pod warunkiem, że będzie to sąd właściwy do rozpoznania zażalenia; wówczas za termin wniesienia zażalenia uznać należy termin złożenia go w sądzie *ad quem* i dotyczyć to może zażaleń o charakterze dewolutywnym, nie zaś zażaleń poziomych z art. 394² kpc.

Dodać też należy, że zażalenie w sprawie niniejszej wpłynęło bezpośrednio do właściwego funkcjonalnie sądu odwoławczego, w terminie tygodniowym od doręczenia postanowienia oddalającego skargę na czynności komornika.

A zatem istnieje zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości i jest to taki problem prawny, od którego rozwiązania zależy rozstrzygnięcie sprawy rozpoznawanej w wyniku zażalenia dłużnika na postanowienie sądu pierwszej instancji o odrzuceniu zażalenia z uwagi na uchybienie terminowi do jego wniesienia.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy, na podstawie art. 390§1 kpc w zw. z art. 397§2 kpc i art. 13§2 kpc orzekł jak w sentencji.

/ar/